

Таким образом, обращение к традициям и культуре народа будет способствовать эффективному развитию процесса социально-нравственного воспитания детей, т. к. только в народной педагогике встречается такое многообразие средств и факторов этого вида воспитания: природа, игра, слово, труд, общение, традиции, религия, искусство.

Хавіна І.
НТУ «ХП»

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Усі особисті якості сучасного викладача взаємопов'язані й однаково важливі. Він повинен мати інтерес до своєї професії, педагогічні нахили й покликання. Інтерес до професії відбивається в позитивному емоційному ставленні до студентів, у прагненні постійно вдосконалювати свої педагогічні знання й навички. Викладач повинен мати стійке бажання присвятити себе педагогічній діяльності, оскільки не може педагог бути успішним, якщо він байдуже ставиться до своєї професії. Одними з найважливіших якостей викладача вважають його педагогічний обов'язок і відповідальність, оскільки ці якості вимагають дотримання професійної честі й моралі, а вищий вияв цього – самовідданість педагога. Ці якості формують авторитет викладача, без якого студенти не визнаватимуть інтелектуальну та моральну сили й переваги педагога. Авторитетний викладач повинен бути ерудованим, толерантним, принциповим, справедливим, відповідальним, має гідно поводитися, бути бадьорим, життєрадісним, привітним, стриманим, привабливим не тільки зовні, але й внутрішньо.

Важливими для сучасного викладача є такі якості, як педагогічні здібності, педагогічна культура й майстерність, професійно-педагогічна компетентність і техніка, педагогічна творчість. Професіоналізм – якість педагога, без якої він не може продуктивно, грамотно розв'язувати соціальні, професійні й особистісні завдання. Педагогічна культура забезпечує вдосконалення навчально-виховного процесу й самовдосконалення самого педагога та охоплює такі компоненти, як етика, ерудиція, культура мо-

влення, спілкування, загальна культура, духовне багатство, прагнення до самовдосконалення. Чим вищою є професійна культура викладача, тим більш різноманітною й ефективною буде його взаємодія зі студентами, що надасть змогу викладачеві піднятися до вершин педагогічної майстерності. Педагогічна майстерність – це синтез наукових знань, умінь, навичок, методичного мистецтва й особистих якостей викладача, які ґрунтуються на його високому фаховому рівні, високій загальній культурі та педагогічному досвіді. Ця якість є результатом багаторічного педагогічного досвіду та творчого саморозвитку й вимагає постійної праці над собою, опановування нових досягнень педагогічної теорії навчання й виховання, формування чіткої професійної позиції.

Сучасний викладач невтомно повинен розвивати педагогічну техніку, яка передбачає наявність певних умінь педагога, умінь поведження, володіння емоціями, культури мовлення, знань основ психотехніки для розуміння власного психічного стану, емоційного стану колег і студентів, а також спроможність адекватно реагувати та впливати на ці явища. Викладач повинен бути здатним до педагогічної творчості, яка є невичерпним джерелом ініціативи педагога, його активності, інновацій і дасть змогу дохідливо, цікаво і зрозуміло викладати навчальний матеріал. Без усіх цих якостей неможливо стати найкращим педагогом, тому кожному сучасному викладачеві потрібно постійно розвивати й удосконалювати ці якості, бо педагог – визначальна фігура системи освіти.

Черняева А.

УО «ВГУ им. П. М. Машерова»

ЭМПИРИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СТРАХОВ ДЕТЕЙ С ТРУДНОСТЯМИ В ОБУЧЕНИИ, НАХОДЯЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ МАТЕРИНСКОЙ ДЕПРИВАЦИИ

В старшем дошкольном и младшем школьном возрасте у детей формируется опыт межличностных отношений, основанный на умении ребенка принимать и играть роли, предвидеть и планировать действия другого, понимать его чувства и намерения. Ситуация угрозы вызывает эмо-

цию, которая выражена в трёх основных формах – страха, гнева и печали. Если она препятствует удовлетворению потребности, возникает тенденция к гневу и нападению. Если опасность велика, преобладает тенденция к страху и избеганию.

Для изучения личностных характеристик ребёнка, находящегося в условиях материнской депривации, мы исследовали страхи при помощи методики «Страхи» А. И. Захарова. Привлечено две группы испытуемых: контрольная группа – дети с нормой психофизического развития, находящиеся в условиях материнской депривации (КГ), экспериментальная группа – дети с трудностями в обучении (из-за задержки психического развития), находящиеся в условиях материнской депривации (ЭГ).

Все страхи согласно методике были сгруппированы по видам: медицинские, физический ущерб, смерти; животных и сказочных персонажей, кошмарных снов, социально-опосредованные, пространственные. На основе полученных результатов выявлено, что эмоция страха чётко проявляется у воспитанников детского дома, как доминирующая. Так, в обеих группах на **первом месте** страх смерти (как своей, так и своих близких). Отметим, что испытуемые по-разному воспринимают понятие смерти, что объясняем влиянием жизненной ситуации на психику ребёнка. **Второе место** у детей исследуемых групп поделилось: дети ЭГ боятся наказаний, дети КГ – страшных снов и пожара. Страх перед пожаром аргументируется детьми негативно. Даже не побывав в ситуации пожара, дети считают, что его надо бояться, так как об этом говорят взрослые. Что же касается детей ЭГ, то дети аргументируют свой страх быть наказанным тем, что, по их мнению, это стыдно, «когда наказывают, значит я плохой». Это свидетельствует о том, что у детей не сформирована самооценка в силу их возраста, поскольку они оценивают не поступок, за который их наказали, а самих себя. На **третьем месте** у детей ЭГ стоит страх перед физическим и материальным ущербом (стихии, вода, пожары). Представления детей сформированы со слов взрослых и их ближайшего окружения, что даёт ребёнку лишь теоретическое представление о

том, что этого надо бояться. У КГ на третьем месте также находится страх перед стихиями и страх темноты. Дополнительный вопрос: «Боишься ли ты, что тебя не заберут из детского дома?» – вызывал у детей скорее интерес, чем удивление. В основном дети говорили, что их не беспокоят те условия, в которых они находятся, но они очень «скучают». Выяснилось, что дети, ответившие на вопрос отрицательно, не являются одинокими, у большей части воспитанников детского дома есть братья и сёстры, воспитывающиеся здесь же. Существует разграничение между КГ и ЭГ: дети с КГ в большей степени осознают, в каких условиях они находятся, чем дети ЭГ.

Вывод: дети ЭГ больше подвержены различным страхам, чем дети КГ. Участники КГ более осознанно испытывают страх, чем дети ЭГ. В основном у категории детей ЗПР страхи обусловлены условиями их проживания и воспитания, зависимостью от мнения окружающих.